

Seminaari- ja kuulemistilaisuus liittyen valtioneuvoston kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman valmisteluun

Säätytalo
Snellmaninkatu 9-11, Helsinki

4.2.2016

Arvoisat kuulijat,

Heta – Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry:n toiminnan tavoite voidaan tiivistää ennen kaikkea yhteen tavoitteeseen, vaikeavammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeuden turvaamiseen.

Haluan Heta-Liiton puheenjohtajana ensinnäkin korostaa, että työnantajamalli tulee säilyttää henkilökohtaisen avun järjestämistapana. Silloin, kun vammaisen henkilö haluaa ja kykenee toimimaan työnantajana, turvaa malli lähtökohdiltaan parhaiten itsemääräämisoikeuden ja oikeuden osallisuuteen.

Siihen liittyvää lainsäädäntöä ja käytäntöjä on kuitenkin kehitettävä.

Työnantajamalli koskeva niukka lainsäädäntö sekä vähäinen keskitetty ohjaus ja valvonta ovat johtaneet lukuisiin erilaisiin käytäntöihin eri kunnissa. Työnantajamallia kuvaavat tällä hetkellä sanat *vaihtoehdottomuus* ja *pakottaminen*. Samalla vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus järkkyy.

Monissa kunnissa työnantajamalli on edelleen käytännössä ainoa henkilökohtaisen avun järjestämistapa, joskus myös jopa alle 18-vuotiaille.

Voidaan puhua myös työnantajuuteen kuuluvien velvoitteiden osalta sopimuspakosta. Työnantajana toimiva henkilö voidaan oikeuskäytännön valossa, ilman lain tukea, pakottaa palkkahallintoa koskeviin järjestelyihin, jotta oikeus avustajan palkkakorvausten maksamiseen säilyy.

Työnantajuuteen liittyvien kustannusten korvaamisessa on ongelmia ja jopa lainvastaisuuksia. Sosiaalihuollon asiakkaalta saatetaan odottaa löytyvän itseltään ensin rahaa useiden satojen, jopa tuhansien eurojen laskujen maksamiseen, kuten lakisääteisen työterveyshuollon kohdalla.

Kaikella tällä on vaikutuksia vaikeavammaisen henkilön perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen joka päiväisessä arjessa. Heta-Liitossa olemme huomanneet, että sanonta ”tieto lisää tuskaa”, pitää liian usein paikkansa työnantajamallissa. Puutteellinen viranomaisen antama tieto työnantajan oikeusasemasta, antaa usein virheellisen kuvan työnantajan vastuista. Vastuiden selvittäessä seurauksena on usein ahdistusta, sillä työnantajuuteen liittyviä päätöksiä on usein tehty puutteellisen tiedon ja käsitysten valossa. Näissä tilanteissa viranomainen jättää liian usein sosiaalihuollon asiakkaan yksin.

Heta-Liitto toivoo, että kansallisessa perus- ja ihmisoikeusohjelmassa erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että

- itsemääräämisoikeus ja sen kunnioittaminen huomioidaan henkilökohtaisen avun järjestämistavoissa. Työnantajamallissa tämä merkitsee myös työnantajan oikeusaseman huomioimista.
- työnantajamallia koskeva lainsäädäntö sekä ohjaus ja valvonta saatetaan vastaamaan perusoikeuksien ja kansainvälisten ihmisoikeuksien edellyttämää tasoa.

Kunnioittaen,

Sanna-Kaisa Patjas

Puheenjohtaja, Heta – Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry
sanna-kaisa.patjas@heta-liitto.fi
puh. 050 408 0225

